

Spis treści

Wykaz skrótów	9
Wstęp	11
Część I. Zasady odpowiedzialności	13
1. Sytuacje uwzględniane w książce	15
1.1. Firma – kierownik jednostki – księgowy	15
1.1.1. Firma	15
1.1.2. Kierownik jednostki	16
1.1.3. Księgowy	18
1.2. Rodzaje i sfery odpowiedzialności księgowego	20
1.3. Relacje formalne między firmą a księgowym	23
2. Podstawy prawne odpowiedzialności księgowego	26
2.1. Brak regulacji szczególnych	27
2.2. Umowa podstawowa między księgowym a firmą	28
2.2.1. Zagadnienia wspólne	28
2.2.2. Umowa z biurem rachunkowym	33
2.2.3. Umowa o pracę	36
2.3. Powierzenie obowiązków płatnika	36
2.4. Pełnomocnictwo do podpisywania deklaracji	38
2.5. Powierzenie obowiązków w zakresie rachunkowości	39
2.6. Polecenie służbowe – znaczenie dla odpowiedzialności	40
2.7. Właściwa reakcja na dostrzeżone nieprawidłowości	43
3. Odpowiedzialność podatkowa	44
4. Odpowiedzialność cywilna	46
4.1. Podstawy odpowiedzialności	46
4.2. Przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej	50
4.2.1. Zestawienie przesłanek i ich udowadnianie	50
4.2.2. Szkoda	51
4.2.3. Zachowanie dłużnika stanowiące przyczynę szkody	57
4.2.4. Związek przyczynowy między zachowaniem dłużnika a szkodą	58
4.2.5. Wina dłużnika	59
4.3. Sankcje	61
4.3.1. Naprawienie szkody	61
4.3.2. Kara umowna	62
4.3.3. Obniżenie wynagrodzenia	63
4.3.4. Odsetki za opóźnienie	65
4.3.5. Niemożliwość wykonywania umowy	66

4.3.6. Rozwiązanie umowy	68
4.3.7. Zwrot bezpodstawnego wzbogacenia	70
4.4. Przedawnienie	71
4.5. Odpowiedzialność biura rachunkowego	74
4.5.1. Ujęcie ogólne	74
4.5.2. Odpowiedzialność w sferze rozliczeń podatkowych	76
4.5.3. Odpowiedzialność w sferze rozliczeń z ZUS	77
4.5.4. Odpowiedzialność w pozostałych sferach	78
4.5.5. Odpowiedzialność wobec wspólnika firmy – spółki osobowej	79
4.5.6. Odpowiedzialność poszczególnych osób wchodzących w skład biura	80
4.6. Ubezpieczenie OC	81
4.6.1. Zasady ubezpieczenia OC biura rachunkowego	81
4.6.2. Odpowiedzialność ubezpieczyciela wobec firmy	83
4.6.3. Odpowiedzialność regresowa biura wobec ubezpieczyciela	85
4.7. Odpowiedzialność księgowego – zleceniobiorcy prywatnego	86
5. Odpowiedzialność pracownicza	88
5.1. Rozwiązanie umowy o pracę przez firmę	88
5.1.1. Ujęcie ogólne	88
5.1.2. Przyczyny rozwiązania umowy z winy pracownika	89
5.1.3. Rozwiązanie umowy z powodu reorganizacji księgowości w firmie	93
5.2. Odpowiedzialność porządkowa	93
5.3. Odpowiedzialność materialna (odszkodowawcza)	94
5.4. Przedawnienie roszczeń	96
5.5. Bezpodstawne wzbogacenie	97
6. Odpowiedzialność karna – zasady ogólne	97
6.1. Krąg osób ponoszących odpowiedzialność karną	98
6.1.1. Formy popełnienia czynu zabronionego	98
6.1.2. Odpowiedzialność osoby zajmującej się sprawami firmy	101
6.2. Zasada winy	103
6.2.1. Uwagi ogólne	103
6.2.2. Umyślność i nieumyślność	103
6.2.3. Reguły procesowe	106
6.3. Sankcje	107
6.3.1. Kary w prawie karnym powszechnym	107
6.3.2. Kary w prawie karnym skarbowym	111
6.3.3. Kary – podsumowanie	114
6.3.4. Zakaz wykonywania zawodu i inne środki niemajątkowe	114
6.3.5. Obowiązek naprawienia szkody i przepadek	117
6.4. Okoliczności wyłączające odpowiedzialność	118
6.4.1. Korekta deklaracji	118
6.4.2. Czynny żal	119
6.4.3. Przedawnienie	121
6.4.4. Znikomość społecznej szkodliwości czynu	123
6.4.5. Warunkowe umorzenie postępowania karnego	124
6.4.6. Odstąpienie od wymierzenia kary	124
6.4.7. Zła sytuacja finansowa firmy	124
6.5. Odpowiedzialność za wiele zachowań zabronionych	126
7. Odpowiedzialność karna – typy czynów zabronionych	128
7.1. Rozliczenia podatkowe firmy jako podatnika	128
7.1.1. Oszustwo podatkowe (złożenie nieprawdziwej deklaracji)	128
7.1.2. Nieterminowe złożenie deklaracji	132
7.1.3. Niepłacenie podatku	133

7.2. Rozliczenia podatkowe firmy jako płatnika	133
7.2.1. Rodzaje czynów zabronionych	133
7.2.2. Osoby ponoszące odpowiedzialność	134
7.2.3. Sankcje za nieprzekazanie pobranych zaliczek do urzędu skarbowego	135
7.3. Rozliczenia z ZUS	136
7.4. Prowadzenie ksiąg podatkowych	138
7.4.1. Rodzaje czynów zabronionych	138
7.4.2. Osoby ponoszące odpowiedzialność	139
7.5. Sprawozdawczość finansowa	142
7.5.1. Rodzaje czynów zabronionych	142
7.5.2. Osoby ponoszące odpowiedzialność	142
7.6. Fałszowanie dokumentów	143
7.6.1. Fałszowanie dokumentów w ogólności	143
7.6.2. Odpowiedzialność w zakresie fakturowania	144
7.7. Ukrywanie albo niszczenie dokumentów	146
7.8. Przepęstwa przeciwko mieniu	146
7.8.1. Uwagi ogólne	146
7.8.2. Przywłaszczenie	147
7.8.3. Oszustwo	149
7.9. Przepęstwa przeciwko działalności firmy	150
7.10. Utrudnianie czynności urzędowych	152
7.11. Czyny zabronione naruszające prawa pracowników	153
7.12. Niezawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia OC	154
Część II. Kazusy	155
Wprowadzenie	157
1. Kazusy cywilne	158
C-1 Zaniżenie VAT w deklaracji składanej przez biuro rachunkowe (art. 471 i 362 kc)	158
C-2 Wadliwa jednorazowa amortyzacja nabytego samochodu (art. 471 kc)	159
C-3 Nieprawidłowe dokumentowanie kosztów (art. 471, 361 i 819 kc)	160
C-4 Niesporządzenie informacji PIT-8C (art. 471 i 819 kc)	164
C-5 Niezgłoszenie wyboru podatku liniowego (art. 471 kc)	166
C-6 Przeoczenie przekroczenia limitu dla ryczału ewidencjonowanego (art. 471 i 118 kc)	167
C-7 Nietrafna decyzja co do dywidendy podmiotu zagranicznego (art. 471 i 474 kc)	168
C-8 Zawyżenie podatku dochodowego (art. 471 i 405 kc)	170
C-9 Bezpodstawne odprowadzenie składek na ZUS (art. 471 kc)	171
C-10 Nieprawidłowe odprowadzanie składek na ZUS wspólnika spółki osobowej (art. 471 kc)	172
C-11 Nieodprowadzanie składek na ZUS (art. 471 kc)	173
C-12 Doprowadzenie do utraty zasiłku chorobowego (art. 471 kc)	176
C-13 Doprowadzenie do utraty zasiłku chorobowego na żonę przedsiębiorcy (art. 471 kc)	177
C-14 Spóźnione złożenie wniosku o dofinansowanie (art. 471 kc)	179
C-15 Utrata kontraktu ze względu na brak komunikacji z biurem rachunkowym (art. 471 i 746 kc)	181
C-16 Określenie szkody wyrządzonej przez biuro rachunkowe (art. 471, 361 i 362 kc)	184
C-17 Określenie szkody wyrządzonej przez biuro rachunkowe (art. 471 i 361 kc)	186
C-18 Wadliwe usługi biura rachunkowego jako przesłanka odpowiedzialności ubezpieczyciela (art. 471 i 822 kc)	188

C-19	Przedawnienie roszczenia wobec biura rachunkowego (art. 118 kc)	190
C-20	Nieprzyjęcie sprawozdania finansowego fundacji a wynagrodzenie biura (art. 734 kc)	191
C-21	Zarzuty pod adresem biura rachunkowego a jego wynagrodzenie (art. 735 kc)	192
C-22	Zarzuty pod adresem biura rachunkowego a jego wynagrodzenie (art. 735 kc)	193
C-23	Zarzuty pod adresem biura rachunkowego a jego wynagrodzenie (art. 735 kc)	195
C-24	Zarzuty pod adresem biura rachunkowego a jego wynagrodzenie (art. 735 kc)	196
C-25	Mały zakres prac biura rachunkowego a wynagrodzenie ryczałtowe (art. 735 i 751 kc)	197
C-26	Przedawnienie roszczenia biura rachunkowego o wynagrodzenie (art. 751 i 405 kc)	198
C-27	Przedawnienie roszczenia biura rachunkowego o wynagrodzenie (art. 751 kc) ...	198
C-28	Wynagrodzenie za okres wypowiedzenia bez wykonywania obowiązków (art. 735 kc)	200
C-29	Wykonywanie czynności księgowych na zlecenie (art. 734 kc)	200
C-30	Wynagrodzenie za zlecenie (art. 744 kc)	202
C-31	Ukrycie dokumentów księgowych firmy (art. 415 i 362 kc)	202
C-32	Przelewanie pieniędzy stowarzyszenia na konto prywatne (art. 415 kc)	204
C-33	Naruszenie tajemnicy zawodowej klienta (art. 415 i 24 kc)	205
C-34	Naruszenie dóbr osobistych osoby trzeciej (art. 415 i 24 kc)	206
C-35	Zaniżenie składki na ZUS od własnego wynagrodzenia (art. 405 i 471 kc)	206
C-36	Spowodowanie nadpłaty podatku (art. 361 kc)	207
C-37	Zarzuty pod adresem biura rachunkowego a jego wynagrodzenie (art. 735 kc)	208
C-38	Doprowadzenie do utraty zasiłku macierzyńskiego (art. 471 kc)	209
2.	Kazusy pracownicze	211
P-1	Błędy w księgowaniu (art. 32 i 52 kp)	211
P-2	Nieprawidłowe wykonywanie obowiązków (art. 32 i 52 kp)	213
P-3	Nieprawidłowe wykonywanie obowiązków (art. 32 i 52 kp)	214
P-4	Wadliwe prowadzenie księgowości firmy (art. 32 i 52 kp)	216
P-5	Oszczędności płacowe wobec złej sytuacji firmy (art. 32 kp)	218
P-6	Nieprawdziwość przyczyny wypowiedzenia (art. 32 kp)	218
P-7	Ogólnikowość przyczyn wypowiedzenia (art. 32 kp)	219
P-8	Błędy w czynnościach nieobjętych umową o pracę (art. 32 kp)	220
P-9	Błędy w sprawozdawczości finansowej i w płacach (art. 32 kp)	221
P-10	Wypowiedzenie umowy kierownikowi działu (art. 32 kp)	223
P-11	Niewłaściwe traktowanie podległych pracowników (art. 32 kp)	225
P-12	Niewłaściwe wykonywanie czynności kierowniczych (art. 32 kp)	226
P-13	Naruszanie przepisów o zamówieniach publicznych i o płatnościach bezgotówkowych (art. 32 kp)	227
P-14	Zaciąganie pożyczek od innych pracowników (art. 32 kp)	228
P-15	Zarzuty wobec osoby niemającej wykształcenia księgowego (art. 32 kp)	229
P-16	Likwidacja księgowości wewnętrznej – przejście na outsourcing (art. 32 kp)	230
P-17	Likwidacja księgowości wewnętrznej – przejście na outsourcing (art. 32 kp)	231
P-18	Redukcja etatów (art. 32 kp)	232
P-19	Błędne fakturowanie oraz aroganckie zachowanie wobec przełożonego (art. 52 kp)	233
P-20	Ogólnikowość i nieudowodnienie zarzutów (art. 52 kp)	237
P-21	Powtarzające się przekraczanie uprawnień (art. 52 kp)	238
P-22	Niewykonanie obowiązku pobocznego (art. 52 kp)	239
P-23	Nieprzyjęcie zmiany warunków pracy (art. 52 kp)	240
P-24	Rozwiązanie umowy z księgowym – członkiem zarządu (art. 52 kp)	241

P-25	Poświadczenie nieprawdy w dokumencie KW na polecenie zwierzchnika (art. 52 kp)	242
P-26	Podbieranie klientów biura – pracodawcy (art. 52 kp)	243
P-27	Działalność konkurencyjna wobec biura jako pracodawcy (art. 52 kp)	244
P-28	Mobbing ze strony głównego księgowego (art. 52 kp)	245
P-29	Nieprawidłowości w obrocie kasowym (art. 52 kp)	246
P-30	Odmowa przyjęcia do pracy po długiej usprawiedliwionej nieobecności (art. 53 kp)	247
P-31	Upomnienie za nieprawidłowe potrącenie z wynagrodzenia pracownika (art. 108 kp)	248
P-32	Nagana za nieprawidłowe wystawienie dokumentu (art. 108 kp)	249
P-33	Nagana za niewłaściwe wykonywanie obowiązków (art. 108 kp)	250
P-34	Nagana za niewłaściwe zachowanie wobec kontrahenta firmy (art. 108 kp)	251
P-35	Nagana za bezpodstawne pobranie pożyczki od firmy (art. 108 kp)	252
P-36	Odpowiedzialność materialna głównego księgowego (art. 114 kp)	253
P-37	Odpowiedzialność księgowego za mienie powierzone (art. 124 kp)	254
P-38	Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną pracodawcy (art. 82 i 114 kp)	255
P-39	Nienależne świadczenie urlopowe jako bezpodstawne wzbogacenie (art. 405 i 409 kc; art. 291 kp)	256
P-40	Przedawnienie roszczenia odszkodowawczego pracodawcy (art. 291 kp)	257
P-41	Określenie wykonywanej pracy w świadectwie pracy (art. 97 kp)	257
3.	Kazusy karne	259
K-1	CIT-8 z zawyżeniem kosztów (art. 56 kks)	259
K-2	VAT-7 – składanie przez osobę reprezentującą biuro (art. 56 kks)	260
K-3	VAT-7 – osoba ponosząca odpowiedzialność (art. 56 i 62 kks)	262
K-4	Pomocnictwo do uszczuplenia VAT w zakresie handlu złomem (art. 56 kks)	263
K-5	Kierowanie składaniem nieprawdziwych deklaracji VAT przez księgowego (art. 56 i 61 kks)	264
K-6	Uchylenie się od opodatkowania i składanie nieprawdziwych deklaracji (art. 54 i 56 kks)	265
K-7	PIT-36 Nieprawidłowa wartość początkowa środka trwałego (art. 56 kks)	267
K-8	Wielość nierzetelnych deklaracji składanych przez biuro (art. 56 kks)	268
K-9	CIT-8 z zaniżeniem przychodów i zawyżeniem kosztów (art. 56 kks)	268
K-10	PIT-36 z wykazaniem niewpłaconych zaliczek (art. 56 kks)	269
K-11	VAT-7 z uwzględnieniem faktury zakupu z następnego miesiąca (art. 56 kks)	270
K-12	Nieterminowe złożenie informacji VAT-UE przez biuro rachunkowe (art. 80a kks)	271
K-13	Niewpłacenie pobranych zaliczek na PIT – grzywna (art. 77 kks)	271
K-14	Niewpłacenie pobranych zaliczek na PIT – grzywna (art. 77 kks)	272
K-15	Niewpłacenie pobranych zaliczek na PIT – warunkowe umorzenie (art. 77 kks) ...	273
K-16	Niewpłacenie pobranych zaliczek na PIT – uniewinnienie (art. 77 kks)	274
K-17	Niewpłacenie pobranych zaliczek na PIT – znikomość szkodliwości czynu (art. 77 kks)	275
K-18	Utrudnianie kontroli ZUS (art. 98 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych) ...	275
K-19	Odmienna kwalifikacja podatkowa zdarzeń gospodarczych (art. 61 i 76 kks)	276
K-20	Nierzetelność ksiąg prowadzonych przez biuro rachunkowe (art. 61 kks)	277
K-21	Nieprzechowywanie ksiąg (art. 60 kks)	278
K-22	Odpowiedzialność kierownika za podawanie w księgach nierzetelnych danych (art. 77 rach)	279
K-23	Uwzględnianie w księgach nierzetelnych raportów kasowych (art. 77 rach)	280
K-24	Niezłożenie sprawozdania finansowego (art. 79 rach)	281

K-25	Niełożenie sprawozdania finansowego firmy obsługiwanej przez biuro (art. 79 rach)	282
K-26	Poświadczenie nieprawdy w zaświadczeniu o zatrudnieniu (art. 271 kk)	282
K-27	Sfałszowanie faktury (art. 271 kk)	283
K-28	Pomocnictwo do wystawiania pustych faktur (art. 271 kk)	284
K-29	Tworzenie dokumentów wykazujących fikcyjne zatrudnienie (art. 271 kk)	285
K-30	Wystawianie nieprawdziwych dokumentów zaliczkowych (art. 271 kk)	285
K-31	Dokonywanie nierzetelnych wpisów w systemie informatycznym firmy (art. 271 i 287 kk)	286
K-32	Niezwrócenie przez biuro dokumentacji oraz pobranie wynagrodzenia z góry jako oszustwo (art. 276 i 286 kk)	287
K-33	Przelewy na własne rachunki bankowe w połączeniu z nierzetelną rachunkowością (art. 284 kk i art. 77 rach)	288
K-34	Przelewy na własne rachunki bankowe (art. 284 kk)	289
K-35	Przelewy na własne rachunki bankowe (art. 284 i 271 kk)	292
K-36	Przelewy na własne rachunki bankowe na szkodę szkoły (art. 284 kk)	293
K-37	Przelewy na własne rachunki bankowe (art. 284 kk)	293
K-38	Przywłaszczanie pieniędzy wypłaconych z banku (art. 284 kk)	294
K-39	Przejęcie pieniędzy wypłaconych z banku na nieformalne wydatki firmy (art. 284, 270 i 271 kk)	295
K-40	Przywłaszczanie utargów księgarni (art. 284 i 270 kk)	296
K-41	Przywłaszczanie pieniędzy z kasy przychodni (art. 284 kk)	297
K-42	Przywłaszczanie wpłat do firmy przez biuro (art. 284 kk i art. 77 rach)	298
K-43	Przywłaszczanie pieniędzy z PKZP (art. 284 i 271 kk)	299
K-44	Pomocnictwo do przywłaszczania pieniędzy z PKZP (art. 284 kk)	299
K-45	Przywłaszczanie pieniędzy firmy (art. 284 kk)	300
K-46	Przelewy na własne rachunki bankowe (art. 286 kk)	301
K-47	Przelewy na własne rachunki bankowe (art. 286 kk)	302
K-48	Oszustwo przez obrót fikcyjnymi fakturami (art. 286 kk)	302
K-49	Oszustwo przez fałszowanie deklaracji podatkowych (art. 286 i 270 kk)	303
K-50	Oszustwo prowadzącego biuro na szkodę firmy (art. 286 kk)	304
K-51	Pomocnictwo do oszustwa kredytowego (art. 286 i 297 kk)	305
K-52	Współsprawstwo w oszustwie kredytowym (art. 286 i 297 kk)	307
K-53	Oszustwo na szkodę ubezpieczyciela (art. 286 kk)	307
K-54	Pomocnictwo do wyłudzenia leasingu (art. 286 kk)	308
K-55	Oszustwo na szkodę dostawców w połączeniu z nierzetelną księgowością (art. 286 i 303 kk)	309
K-56	Działanie na szkodę ośrodka wypoczynkowego (art. 296 kk)	310
K-57	Działanie na szkodę przedsiębiorstwa osoby fizycznej (art. 296 kk)	311
K-58	Działanie na szkodę spółki z o.o. (art. 296 kk)	312
K-59	Pomocnictwo do udaremnienia egzekucji przez wystawienie nierzetelnej faktury (art. 300 i 271 kk)	313
K-60	Wyrządzenie szkody przez nierzetelne prowadzenie dokumentacji księgowej (art. 303 kk)	314
K-61	Utrudnianie czynności sprawdzających (art. 83 kks)	314
K-62	Utrudnianie czynności sprawdzających – uniewinnienie (art. 83 kks)	315
K-63	Nieterminowe wypłacenie wynagrodzeń i przekazanie odpisu na ZFŚS (art. 282 kp)	316
K-64	Niewydanie dokumentu Rp-7 (art. 218 kk)	317
4.	Zestawienie orzeczeń	319